ᲞᲠᲝᲚᲔᲢᲐᲠᲔᲑᲝ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡᲐ, ᲨᲔᲔᲠᲗᲓᲘᲗ!

ᲙᲝᲛᲔᲜᲘᲡᲢᲘ

1920 — 1978

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲒᲐᲛᲝᲓᲘᲡ 1920 ᲬᲚᲘᲡ 3 ᲘᲕᲜᲘᲡᲘᲓᲐᲜ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ, ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

□ ᲨᲐᲑᲐᲗᲘ 29 ᲐᲠᲘᲚᲘ 1978 Წ. □ № 101 (17145) □ ᲤᲐᲡᲘ 2 ᲙᲐ�პ.

ᲝᲗᲮᲘ ᲗᲕᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲐ — ᲕᲐᲓᲐᲛᲓᲔ!

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲡᲢᲐᲢᲘᲡᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲡᲐᲛᲗᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲪᲜᲝᲑᲗ, ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲘᲡ ᲛᲠᲔᲕᲚᲝᲑᲘᲡ ᲛᲣᲨᲐᲙᲔᲑᲛᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲗᲐᲪ ᲤᲐᲠᲗᲝᲓ ᲒᲐᲨᲐᲚᲔᲡ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲨᲔᲯᲘᲑᲠᲔᲑᲐ 1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲔᲙᲝᲜᲝᲛᲘᲙᲣᲠᲘ ᲓᲐ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲕᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲘᲡ ᲕᲐᲓᲐᲛᲓᲔ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲕᲐᲓᲐᲛᲓᲔ, 28 Ა�პᲠᲘᲚᲡ ᲒᲐᲜᲐᲦᲓᲔᲡ ᲛᲔᲢ ᲬᲘᲚ ᲣᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲔᲡ ᲡᲐᲮᲔᲝᲑᲐᲗᲐ ᲡᲐᲛᲠᲔᲬᲕᲔᲚᲝ ᲞᲠᲝᲓᲣᲥᲪᲘᲘᲡ ᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲠᲔᲐᲚᲘᲖᲐᲪᲘᲘᲡ ᲛᲝᲪᲣᲚᲝᲑᲘᲡ ᲘᲐᲜᲕᲐᲠᲘ-Ა�პᲠᲘᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲐ.

ᲒᲐᲜᲡᲐᲙᲣᲗᲠᲔᲑᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲡ ᲗᲐᲕᲘ: Ქ. ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ — ᲡᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲝ ᲒᲐᲔᲠᲗᲘᲐᲜᲔᲑᲔᲑᲘᲡ „ᲡᲐᲥᲜᲐᲕᲗᲝᲑᲘᲡ“, „ᲡᲐᲥᲜᲐᲡᲐᲛᲗᲝᲥᲛᲛᲠᲔᲦᲕᲘᲡ“, „ᲔᲚᲔᲥᲢᲠᲝᲐ�პᲐᲠᲐᲢᲘᲡ“, „ᲡᲐᲥᲔᲚᲔᲥᲢᲠᲝᲛᲐᲜᲥᲐᲜᲘᲡ“, „ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲚᲕᲘᲜᲝᲡ“ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲨᲘ, ᲜᲐᲨᲠᲔ ᲛᲐᲡᲐᲚᲐᲗᲐ ᲙᲝᲛᲑᲘᲜᲐᲢᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ, ᲡᲐᲘᲐᲠᲐᲝᲡ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ, „ᲙᲐᲛᲕᲝᲚ-ᲡᲐᲠᲗᲐᲕᲘ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ“ ᲓᲐ 1 ᲛᲐᲘᲡᲘᲡ ᲜᲐᲮᲔᲚᲝᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲙᲔᲠᲕᲐᲚᲝ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲔᲑᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲨᲘ; Ქ. ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ — ᲡᲐᲕᲐᲢᲝᲛᲝᲑᲘᲚᲝ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ, ᲢᲠᲘᲙᲝᲢᲐᲟᲘᲡ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲨᲘ; Ქ. ᲠᲣᲗᲐᲗᲨᲘ — ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲛᲐᲒᲐᲖᲘᲜᲗᲐ ᲛᲔᲥᲐᲜᲘᲖᲐᲪᲘᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲨᲘ; Ქ. ᲪᲮᲘᲜᲕᲐᲚᲨᲘ — ᲨᲘᲜᲐᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲨᲔᲜᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲔᲑᲨᲘ; Ქ. ᲭᲘᲐᲗᲣᲠᲐᲨᲘ — ᲡᲐᲛᲗᲐᲛᲐᲓᲜᲝ ᲙᲝᲛᲑᲘᲜᲐᲢᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲘ; Ქ. ᲤᲘᲡᲢᲐᲤᲝᲜᲨᲘ — ᲤᲔᲠᲝᲨᲔᲜᲐᲮᲜᲝᲑᲗᲐ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲢᲘᲕᲘ.

ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲥᲐᲚᲐᲥᲘ ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲡᲢᲐᲢᲘᲡᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲡᲐᲛᲗᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ ᲘᲢᲧᲝᲑᲘᲜᲔᲑᲓᲐ, ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲓᲘᲓᲐᲥᲐᲚᲐᲥᲘᲡ ᲛᲠᲔᲕᲚᲝᲑᲘᲡ ᲛᲣᲨᲐᲙᲔᲑᲛᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲗᲐᲪ ᲤᲐᲠᲗᲝᲓ ᲒᲐᲨᲐᲚᲔᲡ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲨᲔᲯᲘᲑᲠᲔᲑᲐ 1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲔᲙᲝᲜᲝᲛᲘᲙᲣᲠᲘ ᲓᲐ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲕᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲘᲡ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲕᲐᲓᲐᲛᲓᲔ, 28 Ა�პᲠᲘᲚᲡ ᲒᲐᲜᲐᲦᲓᲔᲡ ᲛᲔᲢ ᲬᲘᲚ ᲣᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲔᲡ ᲡᲐᲮᲔᲝᲑᲐᲗᲐ ᲡᲐᲛᲠᲔᲬᲕᲔᲚᲝ ᲞᲠᲝᲓᲣᲥᲪᲘᲘᲡ ᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲠᲔᲐᲚᲘᲖᲐᲪᲘᲘᲡ ᲛᲝᲪᲣᲚᲝᲑᲘᲡ ᲘᲐᲜᲕᲐᲠᲘ-Ა�პᲠᲘᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲐ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘ).

ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲡ, ᲡᲙᲙᲞ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲒᲔᲜᲔᲠᲐᲚᲣᲠ ᲛᲓᲘᲕᲐᲜᲡ, ᲡᲡᲠ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲞᲠᲔᲖᲘᲓᲘᲣᲛᲘᲡ ᲗᲐᲕᲛᲯᲓᲝᲛᲐᲠᲔᲡ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐ�გ

ᲚᲔᲝᲜᲘᲓ ᲘᲚᲘᲐᲡ ᲫᲔ ᲑᲠᲔᲟᲜᲔᲕᲘᲡ

ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲓ ᲡᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲝ ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲐᲗᲐ ᲚᲔᲜᲘᲜᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ XVIII ᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲘᲡ ᲓᲔᲚᲔᲒᲐᲢᲔᲑᲘ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡ ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲚᲗᲐ, ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲭᲐᲚᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲭᲐᲑᲣᲙᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘᲗ ᲡᲣᲚᲘᲗᲐ ᲓᲐ ᲒᲣᲚᲘᲗ ᲣᲡᲐᲖᲦᲕᲘᲜ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲓᲐ ᲔᲠᲗᲒᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲛᲪᲚᲔᲚᲘ ᲛᲨᲕᲔᲚᲘᲐᲠ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ, ᲡᲙᲙᲞ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲒᲔᲜᲔᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲛᲓᲘᲕᲐᲜᲡ, ᲩᲕᲔᲜ ᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲞᲠᲔᲖᲘᲓᲘᲣᲛᲘᲡ ᲗᲐᲕᲛᲯᲓᲝᲛᲐᲠᲔᲡ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲗᲐ ᲚᲔᲝᲜᲘᲓ ᲘᲚᲘᲐᲡ ᲫᲔ ᲑᲠᲔᲟᲜᲔᲕᲘᲡ

ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲐᲜᲓᲔᲠᲫᲘᲡ ᲔᲠᲗᲒᲣᲚᲜᲘ!

ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲓ ᲡᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲝ ᲐᲚᲙᲙ XVIII ᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲘᲡ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲐ ᲓᲐᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲐ

ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ XVIII ᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲘᲡ ᲓᲔᲚᲔᲒᲐᲢᲘ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲑᲠᲘᲒᲐᲓᲐ

ᲓᲘᲓᲘ ᲜᲓᲝᲑᲐ

ᲬᲚᲘᲣᲠᲘ ᲒᲔᲒᲛᲐ — ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲛᲔ-60 ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

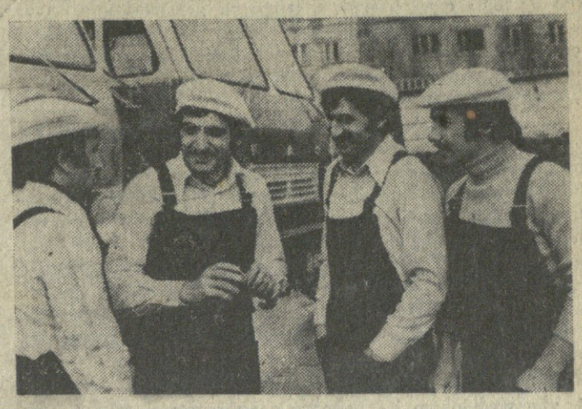

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ Ხ. ᲝᲠᲯᲝᲜᲘᲫᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲝᲑᲘᲡ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡ ᲬᲘᲗᲔᲚᲘ ᲓᲠᲝᲨᲘᲡ ᲝᲠᲓᲔᲜᲝᲡᲐᲜᲘ ᲡᲐᲕᲐᲭᲝᲛᲝᲑᲘᲚᲝ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ ᲑᲠᲘᲒᲐᲓᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲡᲐᲪ ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲚᲘ ᲑᲐᲓᲠᲘ ᲙᲐᲮᲐᲫᲔ ᲣᲓᲒᲐᲡ ᲡᲐᲗᲐᲕᲔᲨᲘ, ᲬᲐᲠᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲐᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲡ ᲪᲕᲚᲘᲡ ᲓᲐᲕᲐᲚᲔᲑᲔᲑᲡ. ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲐ — ᲛᲔᲝᲗᲔ ᲮᲣᲗᲬᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲐ 29 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ — ᲚᲔᲜᲘᲜᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲛᲔ-60 ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ.

ᲑᲠᲘᲒᲐᲓᲘᲠᲘ ᲑᲐᲓᲠᲘ ᲙᲐᲮᲐᲫᲔ ᲐᲥᲢᲘᲣᲠᲘ ᲮᲐᲜᲒᲠᲫᲚᲘᲕᲘ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲐ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲓᲐ. ᲘᲒᲘ ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲓᲐ ᲥᲐᲠᲗᲜᲘᲡ „ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲣᲚᲘ ᲞᲠᲝᲔᲥᲢᲝᲠᲘᲡ“ ᲬᲔᲕᲠᲘᲐ. ᲡᲬᲝᲠᲔᲯ ᲐᲛᲢᲝᲛ ᲘᲧᲝ, ᲠᲝᲛ ᲛᲐᲡ ᲓᲘᲓᲘ ᲜᲓᲝᲑᲐ ᲒᲐᲛᲝᲣᲪᲮᲐᲓᲔᲡ ᲓᲐ ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲓ ᲡᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲝ ᲐᲚᲙᲙ XVIII ᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲘᲡ ᲓᲔᲚᲔᲒᲐᲢᲐᲓ ᲐᲠᲩᲘᲔᲡ.

ᲑᲐᲓᲠᲘ ᲙᲐᲮᲐᲫᲔ ᲐᲥᲢᲘᲣᲠᲘ ᲮᲐᲜᲒᲠᲫᲚᲘᲕᲘ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲓᲐᲛᲝᲛᲐᲠᲗᲔᲚᲘ ᲞᲐᲢᲐᲠᲐ ᲙᲐᲮᲐᲫᲔᲡ ᲣᲓᲒᲐᲡ ᲡᲐᲗᲐᲕᲔᲨᲘ, ᲬᲐᲠᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲐᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲡ ᲪᲕᲚᲘᲡ ᲓᲐᲕᲐᲚᲔᲑᲔᲑᲡ. ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲐᲗᲐ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲐ — ᲛᲔᲝᲗᲔ ᲮᲣᲗᲬᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲐ 29 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ — ᲚᲔᲜᲘᲜᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲛᲔ-60 ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ.

ᲑᲠᲘᲒᲐᲓᲘᲠᲘ

ლ. ი. ბრეჟნევი

აღორძინება

გავითვალისწინეთ რა საბჭოთა ადამიანების უდიდესი ინტერესი ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოგონებებისადმი, მათი ფასდაუდებელი მნიშვნელობა თანამედროვე კიბოლოგიაში პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობის შემდგომი სრულყოფისათვის, პარტიისა და ხალხის რევოლუციური, საბრძოლო და შრომითი ტრადიციებით მშრომელთა აღზრდის გაძლიერებისათვის, ვბეჭდავთ ლ. ი. ბრეჟნევის მოგონებებს — „აღორძინება“, რომელიც ჟურნალ „ნოვი მირის“ 1978 წლის მეხუთე ნომერში გამოქვეყნდა.

1.

ბალახი უკვე ამოსულიყო რკინასა და ღორღს შორის, შორიდან გაველურებული ძაღლების ყმუილი ისმოდა, ირგვლივ კი მხოლოდ ნანგრევები ასვეტილიყო და დამწვარი ხეების ტოტებზე ყვავების ჩამავებული ბუდეები ეკიდა. მსგავსი რამ სამოქალაქო ომის დროს მენახა, მაგრამ მაშინ შიშს მგვრიდა ქარხნების უსიცოცხლო მდუმარება, ახლა კი ისინი მიწასთან იყო გასწორებული.

1946 წლის ცხელი ზაფხული იდგა. იმჟამად პარტიამ ზაპოროჟიეში გამგზავნა. თავდაპირველად დავალებული მქონდა ოლქის ყველა დეტალს გავცნობოდი, განსაკუთრებით კი ყურადღება მიმექცია მშენებლობისა და სოფლის მეურნეობისათვის. პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა სათანადო მანდატი მომცა, და მეც სასწრაფოდ ოლქს მივაშურე.

დიდი სამამულო ომი დამთავრდა, დემობილიზაცია კი გვიან შემეხო. ისე რომ, ზაპოროჟიეში ჩასულს ისევ სამხედრო ფორმა მეცვა. დილაადრიან გავემგზავრე მშენებლობაზე, მაგრამ მხოლოდ კოქსქიმამდე მივაღწიე, უფრო ზუსტად, მის ნანგრევებამდე, რომლებიც მძლავრი კორპუსებისაგან დარჩენილიყო. იქით გზა აღარ იყო და ქვეითად გავუყევი. გვიანობამდე ვიხეტიალე; ირგვლივ ვხედავდი აჩხორილ ბეტონს, აგურის ნამსხვრევებს, ნაგვის გორებს, ერთმანეთს გადაჭდობილ დაღვარჭნილ კოჯებს, თვალები მტკიოდა ყოველივე ამის დანახვაზე.

მთელი ძალით წმენდნენ ჩამონაზღვლევებს, ობიექტებზე ათასობით მშენებელი გამოსულიყო, თან ყველა ობიექტზე ერთდროულად. თითქმის უმექანიზმებოდ მუშაობდნენ, ხელით — ვეგონებოდათ ამ სამუშაოს ბოლო არ ექნებაო. გზადაგზა ადამიანებს მაცნობდნენ. მრავალი მოგვიანებით ახლოს გავიცანი და დავიმახსოვრე, ახლა კი მხოლოდ ახსნა-განმარტებებს ვისმენდი, ძირითადად კი ვათვალიერებდი, იმიტომ რომ მთავარი ისედაც ნათელი იყო: მეტალურგებისა და ენერგეტიკოსების შესანიშნავი ქალაქი აღგვილი იყო პირისაგან მიწისა. ომმა ყველაფერი აიფეთქა, გადახრუკა, დაიქცა.

ომამდელ ზაპოროჟიეს კარგად ვიცნობდი. დნეპროპეტროვსკიდან, სადაც მაშინ ვმუშაობდი, სულ საათნახევრის სავალია მანქანით. ხშირად მიხდებოდა მეზობლებთან ჩასვლა, რომლებსაც კარგა ხანია მეგობრულად ვეჯიბრებოდით. შეხსიერებაში ჩამრჩა დაჩრდილული სკვერები, შადრევნებიანი მყუდრო მოედნები, კოხტა საცხოვრებელი სახლები, რომლებითაც ამაყობდნენ ზაპოროჟიელები, მათი დასასვენებელი ბაზები, კუნძულ ხორტიცაზე და ფართო, მწვანეში ჩაფლული ლენინის პროსპექტი, რომელიც მთელ ქალაქზე დხეპრამდე იყო გადაჭიმული. საოცარია, როცა ჩვეულებრივ შინ ვბრუნდებოდი, „ზაპოროჟსტალის“ ბრძოლების ზემოთ ლურჯ ცაზე მეწამული ანარეკლები ანათებდნენ, ხოლო წინ ასობით ცეცხლს წყალში შემოეხაზა სახელგანთქმული კაშხალის რკალი.

დნეპრჰესი მხოლოდ ერთი ასეულთაგანი ელექტროსადგური როდია, საბჭოთა ხელისუფლების წლებში რომ აშენდა. დღეს უფრო მძლავრი, უფრო სრულქმნილი ელექტროსადგურები გვაქვს, მაგრამ ის, დხეპრესა, ჩვენთვის საბჭოეთის ქვეყნის ინდუსტრიული ძლიერების სიმბოლოდ იქცა. კინოჭრონიკებიდან, გაზეთებისა და ჟურნალების ფოტოსურათებთ ყველა კარგად იცნობს მას. რაღაც განსაკუთრებით ლამაზია ეს კაშხალი. მე მითხრეს, რომ ამას წინათ ერთ სტუდენტ ქალიშვილს ასეთი ჩანაწერი დაუტოვებია იქ: „დნეპრჰესი ჩვენს დედამიწაზე იგივეა, რაც პუშკინი ლიტერატურაში, რაც ჩაიკოვსკი მუსიკაში. როგორი გიგანტებიც უნდა გაჩნდნენ ვოლგაზე, ანგარაზე, ენისეიზე, ისინი ვერ დაჩრდილავენ საბჭოთა ენერგეტიკის პატრიარქის სიდიადეს“. კარგად არის ნათქვამი!

იმ ომისშემდგომ წელს კი მწარე და მძიმე იყო იმის დანახვა, თუ რა ზიანი მიადგა ამ უნიკალურ ნაგებობას. ჰიტლერელებმა კაშხლის ტანში ჩადეს ასი ავიაბომბი, თითოეული ნახევარტონნიანი, და მხოლოდ ჩვენი მესანგრეებისა და მშვერავების გმირობამ გადაარჩინა კაშხალი სრულ განადგურებას. როცა საბჭოთა ჯარებმა დნეპრი გადალახეს, კაშხალის ერთ-ერთ საყრდენზე გადაჭრილი მავთული ნახეს, რომელიც საფეთქებელს უერთდებოდა, მის გვერდით კი — განგმირული მებრძოლი. მისი სახელის დადგენა ვერ მოხერხდა და მას შემდეგ კაშხალის კვეთთან უცნობი გმირის ძეგლია აღმართული.

თუმცა ფაშისტებმა ბოლომდე ვერ განახორციელეს თავიანთი ბარბაროსული გეგმა, მაინც ყველა ტურბინა, გენერატორი, ონკანი აიფეთქეს. ორმოცდაშვიდი წყალგადასაშვები მილიდან თოთხმეტი გადარჩა. დნეპრზე აღარ იყო წყალსაცავი. ისევ გაშიშვლდა ძველი ქარაფები. მდინარე, რომელიც მხოლოდ მშვიდი გვახსოვდა, ჭორომებთან ისევ ძველებურად აქაფებული მოედინებოდა. მშენებლობებზე მაშინ პოპულარული იყო დნეპრის ერთი მშენებლის ლექსი:

სალ კლდეებს დნეპრის ზვირთები
ეხლეგა დაურიდებლად,
ამ ნაპირს რა დაავიწყებს
თავის დამცველთა დიდებას...

არის ერთი ფრთიანი, შინაარსით ზუსტი და ტევადი უკრაინული სიტყვა პ ე რ ე მ ო გ ა — გამარჯვება. ყველაფერს სძლიეს საბჭოთა ადამიანებმა, ყველა სიძნელე გადაიტანეს, გაძლეს და გაიმარჯვეს უმძიმეს ომში. ახლა ისინი უნდა „მორეოდნენ“ ნგრევას, გაემარჯვათ მშვიდობიან შრომაში.

და ამ გაგრძელებულ, საოცრად ცხელ დღეს, როცა საქმის მდგომარეობას ვეცნობოდი, ვფიქრობდი: რით დავიწყო? უნდა ითქვას, რომ საკმაოდ უსიამო შთაბეჭდილება რჩებოდა. ფაშისტებმა ქალაქში სამოცდაათივე ქარხანა აიფეთქეს. როცა „ზაპოროჟსტალში“ ფურცელსაგლინავი დგანის აღდგენა დაიწყო, შუა რიგის ყველა სვეტზე წითელი საღებავით აღნიშნული ლათინური ასო „F“ შევამჩნიეთ (გერმანული „ფოიერ“ — „ცეცხლის“ მიხედვით). წითელი ისრები ზუსტად მიუთითებდნენ, სად უნდა ჩაედოთ ტოლი.

მთელი ქალაქიც ნანგრევებად იყო ქცეული. სახელმწიფო კომისიამ დაიანგარიშა: ზაპოროჟიეში დანგრეული იყო ათასზე მეტი დიდი საცხოვრებელი სახლი, ოცდაოთხი საავადმყოფო, სამოცდათოთხმეტი სკოლა, ორი ინსტიტუტი, ხუთი კინოთეატრი, ორას ოცდაცხრამეტი მაღაზია. ქალაქი დარჩა უწყლოდ, უსათბობოდ, უელექტრობოდ. კოლოსალური ზიანი მიადგა ზაპოროჟიეს გარშემო სოფლის მეურნეობას.

პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ოლქში რთულ მომენტში გამგზავნა. ჩემს იქ ჩასვლამდე დაახლოებით ერთი თვით ადრე, 1946 წლის 27 ივლისს „პრავდაში“ გამოქვეყნდა კორესპონდენცია — „რატომ ბრკოლდება „ზაპოროჟსტალის“ აღდგენა“. პასუხი ასეთი იყო: „მთავარი მიზეზია არაორგანიზებულობა. არა აქვთ სამუშაოს ორგანიზაციისა და მექანიზაციის პროექტი. ფაქტიურად არც გრაფიკი გააჩნიათ. გეგმის შესრულება ფიზიკური მოცულობით კი არ აღირიცხება, არამედ მანეთობით. ამის წყალობით აყვავებულია თვალის ახვევა...“ შემდეგ „პრავდამ“ ახალი წერილი დაბეჭდა სათაურით „სამი პარტიული კომიტეტი და ერთი მშენებლობა“. მასში გაკრიტიკებული იყო პარტიის რაიონული, საქალაქო და საოლქო კომიტეტები იმისათვის, რომ გაუთავებლად ერეოდნენ მშენებელთა საქმეებში და .დახმარებას კი ცოტას უწევდნენ, ზოგჯერ კი არაკვალიფიციურადაც. და, ბოლოს, გამოვიდა სკპ(ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და აქედან გამომდინარე უკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებანი „უკრაინის პარტიულ ორგანიზაციაში ხელმძღვანელი პარტიული და საბჭოთა კადრების მომზადების, შერჩევისა და განაწილების შესახებ“.

ასეთი იყო მდგომარეობა, და ამის თაობაზე გაიმართა გულახდილი და ცხარე საუბარი უკპ (ბ) ზაპოროჟიეს საოლქო კომიტეტის XI პლენუმზე. პლენუმის მუშაობაში მონაწილეობა მივიღე მშენებლობებზე მდგომარეობის წინასწარ გაცნობის შემდეგ. პლენუმის წინადღით ზაპოროჟიეში დამირეკეს ცენტრალური კომიტეტიდან და მითხრეს:

—მაღებული გადაწყვეტილებით თქვენ რეკომენდებული ხართ საოლქო კომიტეტის პირველ მდივნად. ჩაატარეთ პლენუმი.

ზაპოროჟიეში ჩამოვიდა სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის განყოფილების გამგე. მეორე საკითხად პლენუმზე იდგა ორგანიზაციული საკითხი. სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის რეკომენდაციით პარტიის საოლქო კომიტეტის პირველ მდივნად ამირჩიეს. ეს მოხდა 1946 წლის 30 აგვისტოს.

სიცოცხლეში პირველად ვიგრძენი ასე ცხადად და ხილულად პარტიისა და ხალხის წინაშე ოლქში საქმის მდგომარეობისათვის პასუხისმგებლობა. ჩემგან ძოელოდნენ არა უბრალოდ პატიოსან შრომას, არამედ საგრძნობ ძვრებს, გადამწყვეტ გარდაქმნებს, ელოდნენ მთელი საოლქო პარტიული ორგანიზაციის სტილის განახლებას, მთელი რიგი საწარმოების, უწინარეს ყოვლისა კი „ზაპოროჟსტალის“ მშენებლობის მკვეთრ დაჩქარებას. კარგად მესმოდა, რომ ეს დავალება სახელმწიფოსათვის მნიშვნელოვანი იყო არა მხოლოდ სამეურნეო, არამედ პოლიტიკური თვალსაზრისითაც.

რაში იყო საქმის არსი? 1946 წლის მარტში მიღებული კანონი მეოთხე ხუთწლიანი ვეგმის შესახებ (1946-1950 წწ.) ითვალისწინებდა „ზაპოროჟსტალის“ აღორძინებას: „აღდგენილ იქნეს თხელი ცივნაგლინი ფურცლის წარმოება სამხრეთში“... ერთადერთი სტრიქონია, ოღონდ გამგები ადამიანებისათვის — ფრიად წონადი. მაგრამ მხედველობაში იქნა რა მიღებული ამოცანის სირთულე, ეს ობიექტი პირველი რიგისად არ მიიჩნიეს. იყო ლაპარაკი, თითქოსდა მხოლოდ ნაზღვლევის გაწმენდას რამდენიმე წელი დასჭირდებოდა. გამოითქვა ისეთი აზრებიც, რომ უფრო იოლია სხვა ადგილს წარმოების ხელახალი შექმნაო. ასე გვირჩევდნენ, მაგალითად, საერთაშორისო ორგანიზაციის „იუნრას“ სპეციალისტები, რომელიც შეიქმნა ფაშისტების შემოსევისაგან დაზარალებული ქვეყნების დასახმარებლად. ისინი იყვნენ ზაპოროჟიეში და აღნიშნეს, რომ „ზაპოროჟსტალის“ აღდგენას საერთოდ აზრი არა აქვს და უფრო იაფი დაჯდება ახალი ქარხნის აგებაო.

მე არავითარი საფუძველი არა მაქვს იმისათვის, რომ ისინი არაკომპეტენტურ ან არაკეთილსინდისიერ ადამიანებად მივიჩნიო. მათ ყველაფერი დაწვრილებით დაათვალიერეს, ყველაფერი გაარკვიეს, ყველაფერი გაზომეს—ნგრევის ხარისხი, ტექნიკის დონე, ჩვენი მაშინდელი ენერგოაღჭურვილობა, ამწე მექანიზმების არსებობა, შრომითი რესურსები და ა. შ. მაგრამ მათ ვერ შეაფასეს „მარტოოდენ ერთი რამ“ — ჩვენი ხალხის სასიცოცხლო გამძლეობა, საბჭოთა ადამიანების პატრიოტიზმი, პარტიის მაორგანიზებელი ნება.

არ გაითვალისწინეს ეს ოკეანის გაღმელმა პოლიტიკოსებმაც. ჩანს, მათ ძალიან სურდათ დაეჯერებინათ ფაშისტი გენერლის შტიულპნაგელის ნათქვამისათვის, რომელიც დნეპრისპირეთიდან გაძევების შემდეგ ჰიტლერს მოახსენებდა: „ოცდახუთი წელი — აი რა ვადა დასჭირდება რუსებს დანგრეულის აღსადგენადო“. ყველაზე ავბედითი პროგნოზებისათვის სურდათ დაეჯერებინათ ამერიკის შეერთებული შტატების იმპერიალისტებს, იმიტომ, რომ იმ დროისათვის მათ მკვეთრად შეიცვალეს საბჭოთა კავშირისადმი — ანტიჰიტლერულ კოალიციაში თავიანთი მოკავშირისადმი დამოკიდებულება.

გამოირკვა, რომ ამერიკელ პოლიტიკოსებთან საერთოდ ძნელია საქმის დაჭერა. გარდაიცვალა პრეზიდენტი ფრანკლინ რუზველტი და თეთრი სახლის დაკავებისთანავე ახალმა ადმინისტრაციამ დაივიწყა „მტკიცე დაპირებები და „მყარი“ ხელშეკრულებები. ამერიკელებმა, მაგალითად, ივალდებულეს დნეპრჰესისათვის აგრეგატების სრული კომპლექტის დამზადება, მაგრამ სამი მანქანის შემდეგ უეცრად შეგვიწყვიტეს მოწოდება. მათ ფოლადის ფურცლები სტრატეგიული მასალების სიაში შეიტანეს და ასევე ერთბაშად აღარ მოგვყიდეს. სხვათაშორის, ამ ფურცლის გარეშე შეუძლებელია ავტომობილის ან ტრაქტორის წარმოება. ძველი თაობის ადამიანებს ალბათ ახსოვთ ომისშემდგომ წლებში ჩვენს გზებზე ფიცრული კაბინებითა და ფანერისფრთებიანი ჩვენი სატვირთო მანქანები.

დაიწყო „ცივი ომი“. იგი გაგრძელდა მრავალი, თითქმის ორი ათეული წელი. ეს არ ყოფილა არც პირველი და, სამწუხაროდ, არც უკანასკნელი შემთხვევა, როცა კაპიტალისტური ქვეყნები, იმედს ამყარებდნენ რა ჩვენს სიძნელეებზე, ცდილობდნენ ეკარნახათ თავიანთი ნება-სურვილი, ჩარეულიყვნენ ჩვენს საშინაო საქმეებში. მარტივი ანგარიში იყო: სულ ერთია, საბჭოთა კავშირი გვთხოვს ამ მანქანებს და ამ ფოლადის ფურცლებს კომუნისტები ვერაფერს გაწყობენ, გვეახლებიან და დაგვიჩოქებენო... სინამდვილეში კი რა მოხდა? დავიღუპეთ? შევდრკით? შევაჩერეთ ჩვენი წინსვლა? არა! თავიანთ პოლიტიკაში შეცდომა დაუშვეს ზღვის გაღმელმა ბრძენებმა. ამის შეხსენება დღეს საჭიროა, რადგან სასარგებლოცაა და აქტუალურიც.

მთელმა მსოფლიომ კიდევ ერთხელ დაინახა სოციალისტური ეკონომიკის ამოუწურავი რეზერვები, ჩვენი გეგმიანი ეკონომიკის შესაძლებლობანი, იმ ქვეყნის დიადი ძალა, რომელსაც ძალუძს, თუ ამას საჭიროება მოითხოვს, გადააჯგუფოს თავისი ძალები, თავი მოუყაროს მათ მთავარი მიმართულებით.

საბოლოო ჯამში იმ მშენებლობებზე, რომლებზეც აქ გვაქვს საუბარი, არათუ არ შეჩერებულა სამუშაოები, არამედ, პირიქით, გაზრდილი ტემპით გაგრძელდა. ტურბინები და გენერატორები, რომელთა მოწოდებაზეც ამერიკელებმა უარი გვითხრეს, ლენინგრადისა და ნოვოკრამატორსკის მუშებმა და კონსტრუქტორებმა დაგვმზადეს. და თუმცა ძალზე მკაცრი ვადები ჰქონდათ, მანქანები ამერიკულზე გაცილებით საიმედო და მძლავრი გამოუშვეს.

1947 წლის ადრე გაზაფხულზე აღორძინებულმა დნეპრჰესმა პირველი დენი მოგვცა. რაც შეეხება ფოლადის ფურცლის წარმოებას. საბჭოთა ადამიანებმა შეუძლებელი შეძლეს — ურთულესი წარმოება სულ რაღაც ერთ წელიწადში აღადგინეს. სერგო ორჯონიკიძის სახელობის „ზაპოროჟსტალის“ ქარხნის პირველი რიგი (ხუთი საამქრო, რომელთაგან თითოეული, არსებითად, თვითონ იყო ქარხანა) საექსპლოატაციოდ გადაეცა იმავე 1947 წლის შემოდგომაზე.

ბედნიერი ვარ, რომ იმ დიადი საქმეების მოწმე და მონაწილე ვარ, რომ მე მომანდეს ომისშემდგომი აღორძინების მნიშვნელოვანი უბანი, რომ ზაპოროჟიელებთან ერთად ვმუშაობდი იმ დაუვიწყარ წელს. იმ ხანებში ბევრი რამე ახლებურად დავინახე. გავიგე. ბევრი რამ ვისწავლე. მე იქ უძნელესი სკოლა გამოვიარე.

2.

ამ ჩანაწერებზე მუშაობისას მე ვთხოვე პარტიული და საბჭოთა არქივების მუშაკებს გამოეგზავნათ იმ წლების ზოგიერთი მასალა. ვსარგებლობ შემთხვევით და დახმარებისათვის მათ მადლობას მოვახსენებ: ზოგი დოკუმენტი სრულიად დამავიწყდა, ზოგიერთი კი პირველად ვიხილე.

ასეთია, მაგალითად, იმ ოქმის ფურცლები, რომელიც შედგენილია საოლქო კომიტეტის ბიუროს პირველ სხდომებზე (1946 წლის სექტემბერი). მახსენდება, სხდომა დიდხანს გაგვგრძელდა: ბევრი საქმე დაგვგროვდა, რომლებიც სასწრაფო გადაწყვეტას მოითხოვდა. აი მათი, თუმცა არასრული სია:

პარტიის ნოვოვასილიოვკის რაიკომის ანგარიში;

დამზადების სამინისტროს დამამზადებელ პუნქტებსა და საწარმოებში პურის დაცვისა და შეინახვის შესახებ;

ოლქში მოსავლის აღებისა და პურის დასამზადებლად ნავთობპროდუქტების შემოზიდვის შესახებ;

ვასილიოვკისა და ოსიპენკოს რაიონებში საშემოდგომო თესვისა და მზრალად ხვნის შესახებ;

სკპ(ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს დადგენილების თაობაზე „სასოფლო-სამეურნეო არტელის წესდების დარღვევათა ლიკვიდაციის ღონისძიებათა შესახებ“.

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთაგან ზაპოროჟიეს განთავისუფლების მესამე წლისთავის აღნიშვნისათვის მზადების შესახებ...

საქმეების ამ ზღვაში, რომელშიც ყელამდე აღმოვჩნდი ჩაფლული და რომელიც სასწრაფოდ მოითხოვდა გადაწყვეტას, ოღლად დაიხრჩობოდა კაცი. როცა ამაზე ვფიქრობდი, ასეთ დასკვნამდე მივედი: მიმდინარე საკითხებისათვის უნდა მომეკიდა ხელი — ამას ვერსად გაექცევი — ძირითად საკითხად უნდა იქცეს ორგანიზატორული და პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობის ძირფესვიანი გაუმჯობესება.

პირველმა შთაბეჭდილებებმა იმედები არ გამიცრუა. „ზაპოროჟსტალის“ მოედანზე უამრავი ხალხი იყო. (მშენებლობის „პიკის“ დროს — ორმოცდაშვიდი ათასი). კოლექტივი კი ვერ შეიკრა. დაახლოებით ორმოცი სამშენებლო სამმართველო და სუბსაჯარო ორგანიზაცია მუშაობდა, რომლებიც სხვადასხვა სამინისტროს სხვადასხვა მთავარ სამმართველოს ემორჩილებოდნენ. ერთბაშად შევეჯახე ამ კანტორების გათიშულობას, დაუსრულებელ ჯამათს, ურთიერთისათვის ბრალის დადებას. ისინი ყველგან იწყებდნენ მუშაობას და არსად არ ამთავრებდნენ. დისციპლინა დაბალ დონეზე იყო, ხოლო ურთიერთმოქმედება და თანამშრომლობა კი სრულიად არ არსებობდა. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, არ იყო ყოველივე ის, რაც ადამიანთა მასას მჭიდრო კოლექტივად აქცევს.

ჩემი პირველი საზრუნავი გახდა ნათელი და პარტიული მომთხოვნელობის ვითარების შექმნა. დღეს უგრაფიკოდ მშენებლობას არავინ არ დაიწყებს, მაშინ კი ზოგიერთი ხელმძღვანელი სერიოზულად ამტკიცებდა, ჩვენს პირობებში გრაფიკი არ გამოდგებაო. ეს „ორანორმალური“ მშენებლობაა — ვასუფთავებთ ჩამონაზღვლევებს, ვეზიდებით მილებს, კოჯებს, რელსებს, მანქანათა გადარჩენილ დეტალებს, ასეთი შრომის ნორმირება შეუძლებელიაო.

ეს პრაქტიკად იქცა: ადამიანები უნორმოდ მუშაობდნენ, შრომის ნაყოფიერებას თვალით ზომავდნენ. სხვა სიტყვით რომ ვთქვათ, გეგმას ვიწრო ადგილებს უსადაგებდნენ, მასვე უთანასწორებდნენ ზრდის ტემპს, იმას ეყრდნობოდნენ, რის გაკეთებასაც ასწრებდნენ ერთ ცვლაში, ანდა ერთ თვეში, და არა იმას, თუ რა იყო საჭირო, რისი გაკეთება იყო აუცილებელი.

უნდა დაგვეძლია ასეთი განწყობილება და საქალაქო კომიტეტის ერთ-ერთ პლენუმზე (მაშინდელი წესის მიხედვით მე იმავე დროს ქალაქკომის პირველი მდივანიც ვიყავი) საჭირო გახდა ამაზე საგანგებოდ გველაპარაკა. სტენოგრამის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, მშენებლები დავანამუსე: „თესვის მიმდინარეობისას სოფლის მეურნეობებიდან მე ყოველ საღამოს ვიღებ ცნობას, შემიძლია ჩავერიო, დავეხმარო, ჩამორჩენილ რაიონში გადავისროლო საწვავი, სათადარიგო ნაწილები. ნუთუ არ შეგვიძლია მივაღწიოთ იმას, რომ ასეთივე სიცხადე გვქონდეს სამშენებლო მოედანზე? ჯერჯერობით ბნელი იქნება გრაფიკის შედგენა ამ უზარმაზარი კომპლექსისათვის, მაგრამ გასაშვებ, გადამწყვეტ ობიექტებზე იგი აუცილებელია. თუ არა გვაქვს გრაფიკი, — განვაგრძე მე, — თუ ხელთ არა გვაქვს ის საშუალებები, რომელთა დახმარებითაც შეიძლება კონტროლი, მოთხოვნა, წახალისება, და თუ ეს საჭიროა დასჯაც, საქმის არავითარ მკვეთრ წინწაწევაზე კი აღარ უნდა ვიფიქროთ“.

საქალაქო კომიტეტის პოზიციას აქტიურად დაუჭირეს მხარი „ზაპოროჟსტალის“ დირექტორმა ა. ნ. კუზმინმა, რომელიც აქ ჯერ კიდევ ომამდე მუშაობდა, და ზაპოროჟმშენის ტრესტის ახალმა მმართველმა ვ. ე. დიმშიცმა, რომელიც ჩემს შემდეგ სულ მალე ჩამოვიდა. ისინი განსხვავებული ადამიანები იყვნენ, მაგრამ საოცრად მარჯვედ ავსებდნენ ერთმანეთს.

ანატოლი ნიკოლოზის ძე კუზმინი შუატანის კაცი იყო, ჩასკვნილი, პენსხეს ატარებდა, რამდენადაც მახსოვს, ხმის ამაღლება არ უყვარდა, ეერით ის ნამდვილი ინტელიგენტი ინჟინერი იყო. და მხოლოდ კარგი ხნის შემდეგ შევიტყვე, რომ პირველი კონტრრევოლუციონერების ოჯახიდან ყოფილა გამოსული. მას ყველაფერი ჰქონდა: ერუდიცია, ჭკუა, ოღონ შრომისმოყვარეობა წარმოების საქმეში უდავო ავტორიტეტით სარგებლობდა. მაგრამ ყველაზე მეტად მაინც მისი სიდინჯე დამამახსოვრდა. რაღაც არ აეწყო, გეგმა გვივარდება — ანატოლი ნიკოლოზის ძე გარეგნულად აუღელვებელია. წარმატების დროც დადგა, მიტინგებია, — ისევ მშვიდადაა. აუჩქარებელი, საქმიანი კაცია.

მან მძიმე დღეები გადაიტანა ქარხანაში. 1941 წლის აგვისტოში ფაშისტურმა ჯარებმა, რომლებიც მოადგნენ დნეპრის მარჯვენა ნაპირს, ქალაქს ბომბი დაუშინეს. ორმოცდახუთი დღე ჩვენი არმია გმირულად ინარჩუნებდა მარცხენა ნაპირს და ამ ხნის განმავლობაში მხოლოდ „ზაპოროჟსტალიდან“ ცხრა ათას ექვსასი ვაგონი ძვირფასი მოწყობილობა გამოზიდეს. ეს გმირობა იყო: საარტილერიო აუმმარების ცეცხლქვეშ ადამიანებმა დაშალეს უმძიმესი დგანები, ფუთავდნენ მანქანათა კვანძებს და ტვირთავდნენ პლატფორმებზე, ნიშანს ადებდნენ, ადგენდნენ სამონტაჟო სქემებს — ყოველივე ამას კონტროლს უწევდა ა. ნ. კუზმინი. ქარხანა გემის კაპიტანივით უკანასკნელმა დატოვა, ჰიტლერელთა შემოჭრამდე ზუსტად ნახევარი საათით ადრე.

და უკვე ნახევარი წლის შემდეგ ზაპოროჟიელი მგლინავების ჯგუფი ნოვოსიბირისკში მუშაობდა თხელფურცლოვანთა დგანზე. ელექტროკაბელი, რომლის ამოღებაც მოასწრეს მიწისქვეშა გვირაბიდან (ცხრაას კილომეტრზე მეტი), ათობით თავდაცვითი ქარხნის დაკომპლექტებაში დაგვეხმარა. „ზაპოროჟსტალის“ მოწყობილობის ძირითადი ნაწილი ქვეყნის აღმოსავლეთში გაიგზავნა მაგნიტკაზე, სადაც ძალიან მალე აშენდა საშუალოფურცლოვანი საამქრო, რომელმაც ქვეყანას ზელეგირებული ფოლადისგან დამზადებული ჯავშანი მისცა.

დიმშიცს კუზმინის სრულიად საპირისპირო ხასიათი ჰქონდა; შეფასებებში ზოგჯერ კატეგორიული იყო, მაგრამ მასავით ჩინებულად ფლობდა საქმის სტრატეგიას და, შეიძლება ითქვას, ტაქტიკური ხელმძღვანელობის ოსტატი გახლდათ. უყვარდა გაბედული საინჟინრო გადაწყვეტები, შეეძლო ნოვატორისათვის მხარის დაჭერა და ყბედის ჩაჩუმება. მშენებლები საერთოდ სპეციფიკური ხალხია: მათ თათბირებზე ზოგჯერ არცთუ მთლად პარლამენტურ გამოთქმებს მოისმენდით. და, არ მინდა გამომრჩეს, რბილი ხასიათის, კეთილმოსურნე კუზმინსაც შეეძლო ასეთ მდგომარეობაში დაეცვა თავისი პოზიცია პრინციპულად და მტკიცედაც.

მშენებლებსა და ექსპლოატაციის მუშაკებს შორის, ჩვეულებრივ, თანხმობა არ არის ხოლმე, მაგრამ კუზმინი და დიმშიცი საერთო ენას მუდამ ნახულობდნენ და მათ შორის კონფლიქტი მე არ მახსოვს. პარტიის საოლქო კომიტეტი მუდამ ახდენდა გავლენას მათ ურთიერთობაზე. გრაფიკის თაობაზე ორივე მეთანხმებოდა და საბოლოო ჯამში იგი რეალობად იქცა. მკაცრი სადღეღამისო გრაფიკი ერთ მთლიანად კრავდა სხვადასხვა სამმართველოს მიერ შესრულებულ სამუშაოებს, ეხმარებოდა გაეკონტროლებინათ ობიექტების გაშვების მკაცრი დაცვა. ეს იყო ჩვენი საერთო გამარჯვება.

გულდასმით შედგენილ გრაფიკებს შემდეგ ამრავლებდნენ სტამბაში მომცრო წიგნაკებად. ეს წიგნაკები ჰქონდათ არა მარტო მშენებლობის ხელმძღვანელებს, არამედ ოსტატებს, სამუშაოს მწარმოებლებს, პარტიულ, პროფკავშირულ, კომკავშირულ მუშაკებს, სამშენებლო მოედანზე მოსულ ჟურნალისტებს. ისინი ხელს უწყობდნენ საჯაროობას, რაც ასევე აუცილებელია კოლექტივის შესაქმნელად. ერთი საქმეა, როცა ადამიანი თავის უბანზე იჩიჩქნება, არ იცის ირგვლივ რა ხდება, და სულ სხვაა, როცა ის ყველა საქმის კურსშია, იცის რა ხდება მშენებლობაზე, იცის თავისი ადგილი საერთო მწყობრში.

მაგრამ გრაფიკის შემოღება, რა თქმა უნდა, საქმის ნახევარია, საჭირო იყო ყოველდღიური კონტროლის დაწესება მისი შესრულებისადმი, ფართო და თანაც საჯარო ანგარიშგება. მშენებლებმა ეს ამოცანაც შეასრულეს, შექმნეს სადისპეტჩერო სამსახურის აპარატი. მთავარი დისპეტჩერი გახდა გრიგოლ ლუბენეცი, უკრაინის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ახლანდელი მძიმე მრეწველობის მინისტრი (საერთოდ ჩვენს ქარხნებსა და მშენებლობებზე არაერთი კარგი პარტიული და სამეურნეო ხელმძღვანელი გაიზარდა). მაშინ გრიგოლ ლუბენეცი ჯან-ღონით სავსე ჭაბუკი იყო, ათობით ტელეფონს შორის ჩამჯდარიც კი ყველაფრის დანახვას ახერხებდა, ყველაფერს იმახსოვრებდა, ყველაფერს ასწრებდა და 17.00-ზე, როცა ყოველდღიური სადისპეტჩერო პატაკის ჯერი დგებოდა, შეეძლო ყოველ წამოჭრილ საკითხზე გაეცა პასუხი. ასე მოეღო ბოლო ფუჭ დავას. იმის მომიზეზებას, რომ რაღაცით არ უზრუნველყვეს, არ შემოიტანეს, — მონაცემები ყოველთვის ზუსტი იყო.

მიყვარდა დასწრება მშენებელთა თათბირებზე, რომლებსაც ისინი ნამდვილად ოპერატიულად ატარებდნენ. ხუთწუთიან შეკრებას საათობით არ აჭიანურებდნენ. ცხადია, ყოველივე ეს იოლი არ გახლდათ, საჭირო იყო ინერციის დაძლევა, ბრძოლა „საეგებიო“ ფსიქოლოგიასთან, მაგრამ თანდათანობით ყველაფერი მოგვარდა, მშენებლობა რიტმში შევიდა და თუ შეუთანხმებლობას მაინც ექნებოდა ადგილი, იგი ყოველგვარი გაჭიანურების გარეშე წყდებოდა.

მახსოვს, 1947 წლის მაისის დამდეგს საოლქო კომიტეტის მცირე დარბაზში ჩავატარეთ ზაპოროჟმშენის პარტიულ-სამეურნეო აქტივის კრება. მუშაობის მიმდინარეობის შესახებ მოხსენება გააკეთა დიმშიცმა. გამოვიდა კუზმინიც, რომელმაც ზედმიწევნით დეტალურად ჩამოთვალა მოთხოვნები მშენებლებისადმი, გამოვიდნენ მუშებიც. კრების დამთავრება წილად მხვდა მე. წარმოთქმულ სიტყვაში ხაზი გავუსვი, აუცილებელია გასაშვებ ობიექტებზე ძალების კონცენტრაცია-მეთქი. მაშინ ასეთი ობიექტები იყო თბოელექტროცენტრალი და ბრძმედი.

— იქმნება მეტად უჩვეულო ვითარება. მიუხედავად იმ უმდიდრესი გამოცდილებისა, რომელიც თქვენ გაქვთ, მაინც უნდა აღიაროთ, რომ პირველად გიხდებათ შეჯახება მშენებლობის ასეთ ტემპებთან და ასეთ მასშტაბებთან. გაშვების ვადა კი ეჭვს არ იწვევს ჩვენში. გასაშვებ ობიექტებზე ძალების თავმოყრისა და, თუ შეიძლება ასე ითქვას, დამკვრელი მუშტის შექმნის გარეშე ვადებში ვერ ჩავეტევით. ზოგიერთ უბანზე, კერძოდ კი ისეთ მნიშვნელოვან ობიექტზე, როგორიც ბრძმედია, ჩვენ ჯერჯერობით ვმოქმედებდით, რომ იტყვიან, არა მუშტებით, არამედ თითებგაფარჩხული ხელებით. ეს კი ძლიერი დარტყმა როდია.

ამ წელს ყველანი ვსწავლობდით, ხოლო შემდგომში ძალების მუშტად შეკვრის ეს მეთოდი ყველამ სახელმძღვანელოდ გავიხადეთ. ეს მალე შეამჩნია და დაიფასა მთელმა ქვეყანამ. „ზაპოროჟსტალისა“ და დნეპრჰესის აღდგენა საყოველთაო-სახალხო მშენებლობათა დამკვრელურ უბნებზე ძალებისა და საშუალებების კონცენტრირებული თავმოყრის კლასიკურ ნიმუშად არის აღიარებული, შემდგომში სწორედ ამ მეთოდით ხელმძღვანელობდა ჩვენი მრავალი მსხვილი მშენებლობა. ასე იქნა აგებული № 9 ზემძლავრი ბრძმედ

აღორძინება

(გაგრძელება)

უმაზი; ამ გამოცდილებას დღესაც იყენებენ ტიუმენელი მენავთობეები და გაზის მომპოვებლები, ბაიკალ-ამურის მაგისტრალის მშენებლები.

ვსარგებლობ შემთხვევით და მინდა ხაზი გავუსვა ჭვეყნის გუშინდელი დღის, ჩვენ მიერ განვლილი გზის უმჭიდროეს კავშირს წამოჭრილ ახალ ამოცანებთან. წლითიწლობით იზრდება ჩვენი გეგმების გაქანება, პრობლემების მასშტაბურობა და სირთულე, რომელთა გადაწყვეტაც ახლებურად, ახალ დონეზე გვიხდება. მაგრამ ამავე დროს აუცილებელია ვითვალისწინებდეთ სოციალიზმის მშენებლობის უმდიდრეს პრაქტიკას, პარტიისა და ხალხის ისტორიულ გამოცდილებას.

ამჟამად, მაგალითად, განსაკუთრებული მნიშვნელობის პროგრამაა დასავლეთ ციმბირის წაიღისეულის კომპლექსური ათვისება და საწარმოო ძალების განვითარება. ეს ეშმარიტად ჩვენი დროის დიდი მშენებლობაა, რომელიც თავისი გაქანებით, კაპიტალდაბანდებათა მოცულობით, ტექნიკური და სატრანსპორტო ამოცანების სირთულით ბევრად აღემატება ყოველივე იმას, რაც წინა წლებსა და ხუთწლედებში გვქონდა. აქ, ვითვალისწინებთ რა შეძენილ გამოცდილებას, მითუმეტეს არ უნდა დავუშვათ ძალების დაქსაქსვა. ჩვენს წინაშე სულ უფრო დაჟინებით დგება მთავარ მიმართულებებზე რესურსების თანამედროვე კონცენტრაციის, პრიორიტეტების სწორად განსაზღვრის ამოცანა, ესე იგი პრობლემების გადაწყვეტის რიგითობა სახალხო მეურნეობისათვის მათი მნიშვნელობის შესაბამისად.

იმ კონკრეტული რგოლების გამოვლინების უნარში, სადაც ძალების მინიმალური დანახარჯით შეიძლება უდიდესი და სწრაფი ეფექტის მიღება, საბოლოო შედეგების თვალსაზრისით ნებისმიერი ამოცანის გადაწყვეტის უნარში მდგომარეობს დაგეგმვის და, საერთოდ, სამეურნეო ხელმძღვანელობის ხელოვნება.

ერთი სიტყვით, თუ ლენინის ენით ვილაპარაკებთ, იმ რგოლების გამოყოფას, რომელთა მეშვეობითაც შეიძლება მთელი ჯაჭვის შენარჩუნება, კვლავინდებურად გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ჩვენთვის. ყოველივე ეს პირველად, საკუთარი გამოცდილების საფუძველზე ნამდვილად გავიგე და შევიცანი ზაპოროჟიეს მშენებლობის იმ მეტად დაძაბულსა და ბრძოლით აღსავსე წელს.

3.

მშენებლობის პირველი დღეებიდანვე, ორგანიზატორული მუშაობის გარდა, როგორც უკვე ითქვა, დიდი ყურადღება დავუთმეთ პარტიულ-პოლიტიკურ მუშაობას. ეს საკითხები, ფაქტიურად, ერთდროულად წყდებოდა. სირთულე იმაში მდგომარეობდა, რომ უკვე განმტკიცებული კოლექტივებისაგან განსხვავებით, მაშინ ჩვენთან ყველაფერი მოძრაობაში იმყოფებოდა. საჭირო იყო გადაგვეწყვიტა ბინის, ყოფაცხოვრების, მომსახურების სფეროს საკითხები. ყოველდღიურად მშენებლობაზე ხომ ასობით ადამიანი მოდიოდა — დემობილიზებული მებრძოლები, მემონტაჟეები სხვა ოლქებიდან, ციმბირიდან, ურალიდან დაბრუნებული ჩვენი მეტალურგები, გერმანიაში ძალით გარეკილი ადგილობრივი მცხოვრებნი, ახალგაზრდები ახლომახლო კოლმეურნეობებიდან. ადამიანები პარტიულ აღრიცხვაზე აგვყავდა და უკვე მშენებლობის პროცესში საჭირო იყო თვალი გვედევნებინა, თუ ვინ რას წარმოადგენდა.

პარტიული რიგების შევსება ხდებოდა მშენებლობის საუკეთესო ადამიანებით. ზაპოროჟმშენზე 1947 წლის პირველ ნახევარში სკპ (ბ) რიგებში მივიღეთ ორჯერ მეტი მუშა, ვიდრე მთელი 1946 წლის მანძილზე. მათ შორის იყო, მაგალითად, მემონტაჟე ივანე რუმიანცევი, რომლის სახელიც ქუხდა იმ წლებში. ამგვარად მტკიცდებოდა მრავალათასიანი კოლექტივის მებრძოლი ბირთვი, საჭირო იყო შეგვეხსენებინა ადამიანებისათვის, რომ პარტიული კომიტეტის მდივანი — ეს, უწინარეს ყოვლისა, პოლიტიკური ხელმძღვანელია, ხოლო თითოეული კომუნისტი — პოლიტიკური მებრძოლი.

საოლქო კომიტეტის ერთ-ერთ პლენუმზე გავაკრიტიკე უკრაინის კპ (ბ) ნოვოვასილევკის რაიკომის მდივანი. საერთოდ კარგი, ინიციატივიანი მუშაკი გახლდათ, მაგრამ მეტისმეტად იყო გატაცებული სამეურნეო საქმეებით, ყელამდე იყო ჩაფლული მათში, მაშინ მე ვთქვი, რომ რაიკომის მდივანი — ეს, პირველ რიგში, თვალსაჩინო პოლიტიკური მოღვაწეა, ჩვენი პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წარმომადგენელია დიდ ადმინისტრაციულ რაიონში. ზოგიერთი ჩვენი მდივნის გამოსვლა კი უფრო მეურნე კაცის მოხსენებას მოგვაგონებს — მათ გამოსვლებში პოლიტიკური ხაზი არ იგრძნობამეთქი. აი თუნდაც, ნოვოვასილევკის მდივანი კარგად ლაპარაკობდა ტრაქტორებსა და ხარებზე. მაგრამ როგორც კი საკითხი პარტიულ მუშაობას შეეხო, მყისვე ბუქსაობა დაიწყო. ასე არ ვარგა! პარტიულ მუშაობაში უწინარეს ყოვლისა აუცილებელია ვითარების პოლიტიკური ანალიზი, მაშინ ისიც გეცოდინება, თუ რა მხრივ მიუდგე სამეურნეო საქმეებს.

იმ დღეებში, როდესაც „ზაპოროჟსტალის“ მშენებლები ჩამორჩებოდნენ, როდესაც დნეპრჰესი დიდ სიძნელეებს განიცდიდა, გამუდმებით მესმოდა: ცემენტი მოგვეცით და ყველაფერი კარგად წავაო. ბევრს ასე ეგონა, რომ ყოველივე ამის მიზეზი მხოლოდ მასალების ნაკლებობა იყო. ნაკლებობა, რა თქმა უნდა, იყო, მაგრამ ამავე დროს ისიც ცხადი გახლდათ, რომ ადამიანები გადაეჩვივნენ საკუთარი შეცდომების დანახვას, ფაციფუცის, დავისა და წუთიერი ზრუნვის მიღმა იცვლებოდა პერსპექტივა, იკარგებოდა მთავარი. როდესაც ახლა პლენუმების, კონფერენციების, აქტივების სტენოგრამებს ვფურცლავ, ვხედავ, რა ხშირად მიწევდა ამაზე ლაპარაკი.

— ცემენტი უდავოდ საჭიროა, უიმისოდ ბეტონს ვერ დაამზადებ, მაგრამ ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია, რომ იმ ადამიანს, ვინც ბეტონს ასხამს კაშხალში, ესმოდეს, რატომ არის საჭირო ამ ბეტონის ჩასხმა და დატკეპნა ოცგრადუსიან ყინვაში ორმოცი მეტრის სიმაღლეზე. ჰიტლერელებს ბევრი ტექნიკა და ყველაფერი ჰქონდათ, რაც კი ბრძოლისათვის იყო საჭირო, და მაინც გავიმარჯვეთ, ვინაიდან ჩვენც და იმ ჯარისკაცებსაც, რომლებიც საბრძოლველად მიგვყავდა, ღრმად გვქონდა შეგნებული, თუ რატომ გადავდიოდით შეტევაზე მტრის სიმაგრეთა ასაღებად, რატომ არ ვუშინდებოდით ცეცხლსა და სიკვდილს აი რატომ არიან პარტიული ორგანიზაციები მოვალენი თავიანთი საქმიანობის ქვაკუთხედად გაიხადონ ადამიანის აღზრდის ამოცანა. მაშინ, უნდა ითქვას, ცემენტიც და სხვაც ყველაფერი უეჭველად უფრო ჩქარა გაჩნდება და საქმეც ბევრად უკეთ წაგვივა.

ომს ხშირად ვიგონებდით ტრიბუნაზე გამოსვლისას. ეს ხდებოდა არა მარტო იმიტომ, რომ მაშინ ფრონტული ამბები განსაკუთრებით ახლობელი და გასაგები იყო, არამედ იმიტომაც, რომ მთელი ვითარება იმ წელს ბრძოლას მოგვაგონებდა — მშენებლობანი ბრძოლის ველად იყო ქცეული. კარგად მახსოვს ჩემი პირველი შეხვედრა დნეპრჰესის მშენებლებთან. მალე მას შემდეგ, რაც მუშაობას შევუდექი, სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებით შეიქმნა პარტიის დნეპრმშენის რაიკომი, რომელიც ვეებერთელა მშენებლობის კომუნისტებს აერთიანებდა. მათი პირველი კონფერენცია საქმიანად ჩატარდა, გამოვიდნენ მუშები, ინჟინრები, საშსახურის უფროსები, წამოჭრეს მწვავე ტექნიკური პრობლემები, ლაპარაკობდნენ არსებულ სიძნელეებზე, გამოთქვამდნენ საყვედურებს ერთმანეთისადმი. პრეზიდიუმის მაგიდასთან ვიჯექი, გულდასმით ვუსმენდი, ზოგ რამეს ბლოკნოტში ვიწერდი. შემდეგ სიტყვა ვითხოვე.

შესაძლოა, ზოგიერთი მოელოდა, რომ საოლქო კომიტეტის მდივანი იქვე განსჯიდა, თუ ვინ იყო მათ შორის მართალი და ვინ კიდევ მტყუანი. მაგრამ მე შეგნებულად არ ჩავერიე მათ დავაში. ვიფიქრე: პირველ შეხვედრაზე ეს ნაადრევი იქნება, ჰიდროშენებლობის ტექნიკაზე საერთოდ არ ვილაპარაკებ, რომ ამას უნებლიეთ გაარკვევენ-მეთქი. უფრო სასარგებლო იქნებოდა, თუ იმჟამად ჩვენს ყურადღებას ორგანიზატორულ და პოლიტიკურ მუშაობას მივაპყრობდით. გადავწყვიტე თავდაპირველად გამომეყო სამი ძირითადი საკითხი: დისციპლინა მშენებლობაზე, კრიტიკა და თვითკრიტიკა, სოციალისტური შეჯიბრების განვითარება.

„როგორ დგას ჩვენთან შეჯიბრების საქმე? გულახდილად ვიტყვი: ძალიან ცუდად. სამამულო ომის დღეებში, განსაკუთრებით მის გადამწყვეტ ეტაპებზე, როდესაც ჯარების წინაშე ძნელი ამოცანა იდგა, მასალების, სახელოსნოების და სხვათა უქონლობის მიუხედავად, ძალზე აქტიურად ვიყენებდით თვალსაჩინო აგიტაციას. მაგალითად, როდესაც კიევის ასაღებად ვემზადებოდით, ჯარები ტყეში განლაგდნენ, მაგრამ ვერსად ვერ ნახავდით ისეთ ადგილს, რომ იქ პლაკატები და ლოზუნგები არ მოგხვედროდათ თვალში. შეგეძლოთ გენახათ ხეზე ამოკვეთილი წარწერა: „ავიღებთ კიევს!“. ფანერის პატარა ნაჭრებზე ეწერა: „მებრძოლო, ხვალ შენ კიევში იქნები!“. ტახკებზე, საზიდრებზე, ავტომანქანებზე — ყველგან, სადაც კი შეიძლებოდა — დაწერილი ასეთი მოკლე მოწოდებებით მივიწევდით ბერლინისაკენ, გავათავისუფლეთ პრაღა. დღეს კი გახლდით სადგურზე, კაშხალზე და არაფერი ამის მსგავსი არ მინახავს: არც ლოზუნგები, არც მოწოდებები, არც ერთი მოწინავის გვარი, არავითარი ციფრები — რისთვის და სად ვიბრძვით. ასეთია საქმის ვითარება შეჯიბრების თვალსაჩინოების მხრივ.

პარტიული კომიტეტი, — ვამბობდი შემდგომ, — უნდა იცნობდეს შრომის ყველა დამკვრელს. და არა მარტო უნდა იცნობდეს, აგიტატორებისა და პროპაგანდისტების დახმარებით მათი მიღწევები, და, რაც გახსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, მათი მეთოდები ყველა მშენებლისათვის ხელმისაწვდომი გახადოს. რამდენი პროცენტით შეასრულა ამა თუ იმ ბრიგადამ გეგმა, ხვალვე უნდა გახდეს ცნობილი პრესის, რადიოსა და სააგიტაციო ფურცლების მეშვეობით. ჩვენ მოვალენი ვართ გამოვიყენოთ პარტიის მიერ მოპოვებულ საუკეთესო მეთოდები. ეს ნიშნავს, ამ ბრიგადებს ადგილობრივ ორგანიზაციებმა ყველა საშუალება ხელი შეუწყოს, ეს ნიშნავს, ბრიგადებს ადგილობრივ ორგანიზაციებმა ყველა საშუალებით ხელი შეუწყონ

ᲐᲚᲢᲠᲐᲛᲘᲜᲔᲑᲐ

(ᲒᲐᲒᲠᲫᲔᲚᲔᲑᲐ)

წერილი გამეგზავნა საკავშირო კპ (ბ) ცენტრალურ კომიტეტში ამხ. ედგარ ნინოვისათვის. ავუხსენი მდგომარეობა და ვთხოვე დაგვხმარებოდა, რომ სამი ათასი ნათურა გამოეგზავნათ. საძიოდე დღე გავიდა, და არათუ დადებითი პასუხი, ნათურებიც მივიღეთ. შესაძლებელი გახდა მეორე ცვლის მოწყობა, მრავალი ადამიანის შრომის შემსუბუქება. ეს მოწმობს, თუ რაოდენ დიდი ყურადღებით ეკიდებოდა ცენტრალური კომიტეტი ყოველ უმნიშვნელო თხოვნასაც კი, რომელიც ინდუსტრიული გიგანტის აღდგენას ეხებოდა.

ზოგჯერ მაინც მიხდებოდა მშენებლობის გარდა სხვა საქმეებთაც დავინტერესებულიყავი. მახსოვს, თესვის დროს ბერდიანსკიდან ვბრუნდებოდი, ვჩქარობდი, ღამე მინდორში, წინა წლის თივის ზვინში გავათიე, დილის შვიდ საათზე კი პოლოგოვსკის რაიონში შევიარე. რაიკომის მდივანს შერსტიუკს საუბარში ვკითხე, როგორ მიდის-მეთქი თესვა, როგორ არის ტექნიკის საქმე, ის კი, ვხედავ, საგონებელშია ჩავარდნილი.

— შენ რა, ალექსანდრე საბას ძევ? პირდაპირ თქვი, რა დაგემართა?

— ყველაფერი წესრიგში მაქვს... ამ დილით რადიოს მოუსმინეთ?

— არა, რა იყო?

— „პრავდის“ მოწინააღეში ტყავი გაგვაძრეს, გესმით, „ზაპოროჟსტალის“ აღდგენის ნელი ტემპის გამო. ფორმულირებები ძალზე მკაცრია.

გავჩუმდით.

— მაშ ასე... — ვთქვი მე. — მაშასადამე, სტალინი დარეკავს. წასვლაა საჭირო.

ღამით ი. ბ. სტალინმა მართლაც დამირეკა. სერიოზული საუბარი გვქონდა. ის, რისი მიღწეეაც მოვასწარით, ოაც ცოტახნის წინათ წარმატებად ითვლებოდა, უცებ ლამის მარცხად შეტრიალდა. შეიცვალა გარემოებანი ოლქში კი არა, ჩვენს ქვეყანასა და მსოფლიოში. მთელი კომპლექსის ამოქმედების ვადები, რომელსაც უნდა ეწარმოებინა ფოლადის ფურცელი, უახლოესი შემოდგომისათვის გადმოგვიტანეს, გვებრძანა მშენებლობის ტემპის დაჩქარება. მე უკვე ვთქვი, რომ ეს დაკავშირებული იყო „ცივ ომთან“.

1947 წლის 16 მარტს გამოვიდა სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს დადგენილება ახალი ვადების შესახებ, მას მოჰყვა კიდევ ერთი—მოწყობილობათა დამონტაჟების დაჩქარების შესახებ, ხოლო 8 აპრილს საკავშირო კპ (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა მიიღო დადგენილება მშენებლობის პარტკომის მუშაობის შესახებ, ანუ მისი პარტიულ-პოლიტიკური უზრუნველყოფის შესახებ. ქვეყნის უმაღლესი პარტიული და სახელმწიფო ორგანოები ერთი თვის თანძილზე სამჯერ დაუბრუნდნენ ჩვენს საქმეებს.

ცენტრალური კომიტეტის დადგენილება მკაცრად აკრიტიკებდა ზაპოროჟმშენის პარტიულ კომიტეტს იმისათვის, რომ რთულ პირობებში იგი მოთხოვნილების სიმაღლეზე არ აღმოჩნდა, და თუმცა ნამდვილ მუშაობას მხოლოდ წლის ბოლოს შევუდექი, თუმცა შემეძლო მეთქვა, რომ ამაში ბრალი არ მიმიძღოდა, პასუხისმგებლობის მთელი სიმძიმე მაინც მე უნდა მეტვირთა. ეს საოლქო კომიტეტის პირველი მდივნის მუშაობის კიდევ ერთი თვისებაა: როგორც ხელმძღვანელს, როგორც კომუნისტს, მას არ შეუძლია თავი იმართლოს იმით, თითქოს რომელიღაც შემთხვევას არ დასწრებია, რაღაც არ იცოდა, რაღაც-რაღაცებისათვის კი სხვა ამხანაგები აგებენ პასუხს. იმ წუთიდან, როცა კი ოლქის პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობა ჩაიბარა, პირველი მდივანი ყველაფერზე აგებს პასუხს.

ცენტრალური კომიტეტის დადგენილების გამოსვლიდან მესამე დღეს ჩატარდა ზაპოროჟმშენის პარტიული კრება. გაიმართა გულახდილი, პირუთვნელი, მკაცრი საუბარი. კრიტიკულად გავაანალიზე მშენებლობაზე შექმნილი საქმის ვითარება და ჩემს გამოსვლაში დაწვრილებით ვილაპარაკე აგრეთვე უკრაინის კპ (ბ) საქალაქო და საოლქო კომიტეტების მუშაობის ნაკლოვანებებზე.

28 აპრილს საკითხი სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის დადგენილების შესახებ გავიტანეთ პარტიის ზაპოროჟიეს საქალაქო კომიტეტის პლენუმის სხდომაზე. მშენებლები და ექსპლოატაციის დარგის მუშაკები მოვიდნენ უკვე ახალი გეგმების მონახაზებით, გრაფიკებით, და გაიმართა კონკრეტული საუბარი. კუზმინმა, მაგალითად, მოიტანა ასეთი გაანგარიშება: თუ ჩვენს მიერ მარტში მიღწეული დონით ვივლით, მაშინ საბრძმედე ღუმელების ამოქმედებისათვის დაგვჭირდება ოთხი თვე, სლაბინგის ამოქმედებისათვის — კიდევ ოთხი თვე, ხოლო ცივი გლინვის საამქროსათვის — რვაზე მეტი.

— მარტის გეგმა რომ შესრულებულია, ამან არ უნდა დაგვამშვიდოს, — თქვა ქარხნის დირექტორმა. — აპრილთან შედარებითაც კი ტემპი ორჯერ მაინც უნდა გაიზარდოს.

აუცილებელი იყო შრომის ნაყოფიერების მნიშვნელოვნად ამაღლება.

— მშენებლობებზე, — ითქვა მაშინ საქალაქო კომიტეტის პლენუმზე, — დღეს ოცდაათი ათასი მუშა შრომობს. უბნები კი ადამიანების ნაკლებობას მაინც განიცდიან. შრომის ნაყოფიერების ამაღლებას ოცი პროცენტით რომ შევძლებდეთ, ეს გაუტოლდებოდა იმ ექვსი ათას კაცს, რომლებიც მშენებლობას არ ყოფნის.

დადგა ისეთი დრო, როცა ანგარიში დავიწყეთ არა წლობით, არამედ თვეებით და დღეებითაც კი. ყველასათვის ნათელი გახდა, რომ ვალდებული ვართ ვგეგმავდეთ არა იქიდან გამომდინარე, თუ „რა შეიძლება“, არამედ იქიდან, თუ „რა არის საჭირო“. როდესაც გამოცხადდა, რომ ყოველ დღე-ღამეში მილიონი მანეთის სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოების შესრულება მოგვიხდებოდა, დარბაზი ავუგუგუნდა, ბევრს კიდევ ეშვი ეპარებოდა თავის ძალებში (სხვათა შორის, ეს ზღურბლი მიღწეულ იქნა უკვე მაისის ბოლოს, ხოლო შემოდგომაზე, როცა მწყობრში შედიოდა საგლინავი საამქროები, დღე-ღამეში შესრულებული სამუშაოების ღირებულება ორ მილიონამდე აღწევდა).

მე სხდომის ბოლოს გამოვედი. უმთავრესად ვილაპარაკე იმის შესახებ, რომ აუცილებელი იყო მშენებლობაზე საბრძოლო მობილურობის, საერთო ამაღლებული განწყობილების, აკადემიანობისა და თვითდისციპლინის ვითარების შექმნა. სწორედ ეს გახდა ახლა მთავარი, ძირითადი, ყველაფერი ამაზეა დამოკიდებული. იმ დროისათვის ბევრი დაკვირვება დამიგროვდა, რათა თვალნათლივ მეჩვენებინა ჩვენი დაუდევრობანი და შესაძლებლობანი.

გავიხსენე შემთხვევა, როცა დიდ საამქროში ყველა ფანჯარა და სახურავის ფარანი შემინეს, მეზობლად კი მალე აფეთქება მოახდინეს. ფანჯრები თითქოს არც კი ყოფილა. გამოდის, რომ მუშებს აგიტაციას ვუწევთ ეკონომიაზე, ჩვენ კი მინებს ვამსხვრევთ. ასე მუშაობა არ ვარგა! ზაპოროჟმშენის პარტკომმა უყაირათობისათვის განურჩევლად უნდა დასაჯოს ხელმძღვანელი კომუნისტები. იმას მკვეთრად ჰქონდა ხაზი გასმული. მაგრამ იქვე საჭიროდ ჩავთვალე დამემატებინა;

— როცა ჩვენ უმოქმედობას ვიჩენთ, ვაპატიებთ ხოლმე უპასუხისმგებლობას, ეს ძალზე საშიშია. მაგრამ მე არ მინდა მოვუწოდო პარტიულ კომიტეტს გარიცხოს ვინმე პარტიიდან, ანდა, როგორც იტყვიან, გაავსოს საყვედურების ტომარა. არც ეს არის მეთოდი.

საჭირო იყო გაგვეფრთხილებინა ამხანაგები სხვა უკიდურესობაში არ გადავარდნილიყვნენ...

5.

პირველი დღეებიდანვე ვცდილობდით მიგვეღწია კადრებთან მზრუნველობითი დამოკიდებულებისათვის, ვუფრთხილდებოდით პარტიული კეთილსასურველობის ვითარებას, რომელიც უკვე დამყარდა ჩვენს ორგანიზაციაში. მე საერთოდ არასოდეს არ ვყოფილვარ უხეში, მკვირალა, ანდა, როგორც კიდევ ამბობენ ხოლმე, ხელმძღვანელობის „თვითნებური“ მეთოდის მომხრე. თუ კაცი დაშინებულია, იგი პასუხისმგებლობას საკუთარ თავზე არ იღებს. ჩვენ კი არ უნდა შეგვეშინა, არამედ, პირიქით, მხარი დაგვეჭირა ყველაზე ფართო ინიციატივისათვის. იმ დაძაბულ პირობებში, ნოვატორობის, აქტიური ძიების გარეშე ვერაფერს ვერ მივაღწევდით. თუმცა საერთოდ ხმაურს, მშვიდ პირობებშიაც კი, არაფერი შედეგი არ მოაქვს.

მოვიყვან ასეთ მაგალითს. ჩვენთან მონტაჟზე მუშაობდა იმ დროისათვის ძლიერი კოშკურა ამწე ბკ-151. საქმის დაჩქარების სურვილით იგი გადატვირთეს, და ამწე წაიქცა, მწყობრიდან გამოვიდა. როდესაც ავარიის შესახებ შემატყობინეს, მოედნისაკენ გავეშურე, იქ კი ყვიროდნენ, ხმაურობდნენ, შეამწე გაფითრებული იდგა, საქვაბე ზედამხედველობიდან და საგამოძიებო ორგანოებიდანაც მოესწროთ მოსვლა. სიმშვიდე თითქოს მარტო კუზმინს შეენარჩუნებინა.

— მსხვერპლი ხომ არ არის? — ვკითხე მას.

— არა, — მიპასუხა. — მოხერხებულად წაიქცა. სპეციალური გაანგარიშება რომ გაეკეთებინათ, ჩვენს სივიწროვეში ამაზე უკეთესად ვერ მოთავსდებოდა.

გარჩევას შევუდექით: მართლაც, ამწე თავისუფალ ნაკვეთზე წაიქცა, არავინ არ მოუკლავს, არაფერი არ დაუნგრევია. მაგრამ უკვე ძესმის ისტერიკა: „ბავშვებლობაა! მეშანქანე გავასამართლოთ! სამუშაოთა მწარმოებელი გავასამართლოთ!“ მინდა, რომ სწორად გამიგოთ: მე იმის მომხრე ვარ, რომ ნამდვილი არამზადები და დამნაშავეები, რომელთა დანაშაულიც მთლიანად დადასტურებულია, მკაცრად და, რაც მთავარია, უდავოდ დაისაჯონ. მაგრამ, რაკი დავწმუხდი, რომ აქ რაიმე ბოროტგანზრახვას კი არ ჰქონდა ადგილი, არამედ გაუფრთხილებლობას, მოვითხოვე, ტონი შეეცვალათ. რატომ შევქმნათ ნერვული და შიშის ატმოსფერო? პირიქით, ამ უბედურებით გამოწვეული მწარე გრძნობის გაბათილებით უნდა შეგულიანებულიყვნენ ადამიანები მდგომარეობიდან სწრაფი, ყველაზე მეტად გონივრული გამოსავალის საძებნელად.

და გამოსავალი ვიპოვეთ, მშენებლებმა გამოიყენეს ვანტიანი დერიკის სისტემა, დამოხტაჟება გაგრძელდა და გრაფიკიც კი არ დარღვეულა. რას მისცემდა სასტიკად დასჯა ადამიანებს, მშენებლობას, იმ საქმეს, რომელსაც ჩვენ ვემსახურებოდით? დიდი-დიდი დაეშინებინა ამ მაგალითს სხვა მემანქანეები, სხვა სამუშაოთა მწარმოებლები. მაგრამ აბა დაეწყოთ ჩვენს დამკვრელებსა და ინჟინერ-ნოვატორებს „აქედან აქამდე“ მუშაობა, გაჭყოლოდნენ ისინი ინსტრუქციის ყველა პარაგრაფს, მაშინ მშენებლობის უმკაცრესი ვადების შესრულებაზე ფიქრიც კი არ შეიძლებოდა.

დანგრეულის აღდგენის მეცნიერება არ არსებობდა, არ იყო სახელმძღვანელოები, რომლებიც გვასწავლიდნენ, თუ როგორ აღგვედგინა ფერფლიდან გადამწვარი, დანგრეული, აფეთქებული ნაგებობანი, ყველაფერს პირველად, ყველაფერს ხელახლა ვაკეთებდით. თვით ამოცანა იყო გაბედული, და ნოვატორობის სულისკვეთება კი არ უნდა ჩაგვეკლა, არამედ წაგვეხალისებინა ყველას გამბედაობა — მუშების, ინჟინრების, პარტიული მუშაკების გამბედაობა. პირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობით გაგებულ იმ მცხუნვარე ზაფხულში, დამკვრელური მშენებლობის ყველა უბანზე ადამიანები ამსხვრევდნენ ჭეშეულ ნორმებს და, მაშასადამე, მიდიოდნენ რისკზე. მაგრამ ეს იყო ცოდნაზე, გამოცდილებაზე, ზუსტ გაანგარიშებაზე დაყრდნობილი გამართლებული და მოფიქრებული რისკი.

საჭირო გახდა, მაგალითად, რკინიგზის ბაქნიდან მოგვეხსნა საგლინავი დაზგის სადგარი, რომელიც ოთხმოცდაორ ტონას იწონიდა. ფურცელსაგლინავში კი მარტო ოცდაათტონიანი ამწე ჰქონდათ. ყოველი ინსტრუქციის თანახმად, საჭირო იყო უფრო ძლავრი ტექნიკა: და ბრიგადისათვის იმაზე უფრო ადვილი არაფერი იყო, რომ მუშაობაზე უარი ეთქვა: მოძებნეთ საჭირო ამწე, მოიყვანეთ ადგილზე, ჩვენ კი მოგიცდითო. მაგრამ ადამიანები სხვაგვარად მოიქცნენ.

ტაკელაჟური სამუშაოების ძველმა ოსტატმა, ჩუმმა, გარეგნულად თითქოს პირქუშმა ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე ჩეპიგამ ბაქანს ირგვლივ შემოუარა, დაათვალიერა უმძიმესი სადგარი, შემდეგ — მისთვის დამზადებული საძირკველი. თავისთვის რაღაც გამოიანგარიშა, მერე ბრიგადის წევრებში ჩაჯდა, ინჟინრებთან ანგარიში შეამოწმა, და ყოველივე ამის შემდგომ შესრულდა ნომერი, რომელსაც ჩვენთან „საცირკო“ უწოდეს. ბაქანსა და საძირკველს შორის შპალების ფიცარნაგი გადეს. შემდეგ სადგურის ზედა ნაწილი გამობეს და ჩეპიგას ბრძანებაზე ამწემ (სწორედ იმ ოცდაათტონიანმა) ეს ნაწილი ფიცარნაგზე გადაიტანა. შემდეგ მეორე მხარე გამოუბეს და საძირკველთან მიიტანეს. ასე თანდათანობით დააყენეს სადგარი საჭირო მდგომარეობაში. ხერხიანობა იმაში მდგომარეობდა, რომ სიმძიმის ძირითადი ნაწილი მაგარ საყრდენზე მოდიოდა. და ეს საზრიანობაზე, ზუსტ გაანგარიშებაზე დამყარებული ნიჭი, მუშა კაცის მიერ განხორციელებული, მართლაც ნამდვილი ჯადოსნობა იყო.

ზუსტად ასევე შემოაბრუნა მან შემდეგ უკვე ასოცდაათტონიანი საგლინავი დაზგის მაკრატლის სადგარი. ამასთან დროის ნორმა შემცირებულ იქნა ოთხმოცდაათჯერ! მსგავს ეპიზოდს ჰქონდა ადგილი თბოელექტროცენტრალის აღდგენისას, როცა ქვაბის მძიმე დოლურას დიდ სიმაღლეზე სწევდნენ. საპასუხისმგებლო საქმე იყო, საჭირო ამწეები არც იქ ჰქონდათ, მაგრამ ერთ-ერთმა ინჟინერმა წამოაყენა წინადადება მოეწყოთ კომბინირებული ამწე ნაკლები სიმძლავრის ისრისა და თვით შენობის წამწეების დახმარებით. საკავშირო სამრეწველო სამუშაოების სპეციალისტებმა განგაში ატეხეს, მაგრამ როცა ისინი სანქციე დარბაზში მოვიდნენ, დოლურა უკვე დაყენებული იყო. რამდენიმე დღის მავივრად ამაზე ოცდაათი წუთი დაიხარჯა.

ერთხელ როგორღაც სტალინგრადიდან ჩამოსულ მემონტაჟეთა ჯგუფთან მივედი: „გამარჯობათ, ამხანაგო გვარდიელებო!“. ასე მარტო იმიტომ კი არ მივმართე მათ, რომ ბევრს ჯერ კიდევ არ გაეხადა ჯარისკაცული გიმნასტიორა, აგრეთვე იმიტომაც, რომ მემონტაჟეები ჩვენს შემდეგ მოდიოდნენ, მათზე იყო დამოკიდებული საბოლოო ვადა, და როგორც იტყვიან, მათ უკან დასახევი გზა არ ჰქონდათ. ჩვეულებისამებრ ვკითხე რა სიახლე იყო უბანში, ისინი კი ხარხარებდნენ. როდესაც მიამბეს, რაც მთა გადახდათ, მეც გამეცინა.

ეს იყო სასაცილო შემთხვევა. მათთან მოხვდა ნახაზი კატეგორიული რეზოლუციით: „ავარიულია, გაკეთდეს დღესვე. ლივშიცი“. მემონტაჟეებს დახედვისთანავე თავზარი დაეცათ: ყველაზე მკაცრი სამუშაო ნორმების მიხედვით აქ სამი დღის საქმე იყო. მაგარი სიტყვაც წამოსცდათ, მაგრამ სხვა გზა არ იყო, გონივრულად შეუტეხეს და ყველაფერი იმავე დღეს დაამონტაჟეს. ამ დროს მათთან ქალაშვილმა მიირბინა: „ნახაზი სად არის?“. თურმე მეტალურგიული ქარხნების საპროექტო ინსტიტუტის ენერგოსექტორის უფროსის ამხანაგ ლივშიცის რეზოლუცია მემონტაჟეებს სულაც არ ეხებოდა. იგი მხოლოდ ნახაზის ასლის გადაღებას ითხოვდა.

ყოველ უბანზე ადამიანები თავდადებით, ნიჭიერად, გაბედულად მუშაობდნენ. იყო შემთხვევები, როცა შინ არ მიდიოდნენ, სანამ დავალებას არ შეასრულებდნენ, რამდენიმე დღეს რჩებოდნენ მშენებლობაზე — წაიძინებდნენ ხოლმე სადმე ჩრდილში სამ-ოთხ საათს და ისევ მუშაობას იწყებდნენ. ისეთი ატმოსფერო შეიქმნა, რომლის მისაღწევადაც თავიდანვე იბრძოდა საოლქო კომიტეტი, საერთო აღმავლობის, უდიდესი მიზანსწრაფვის, საკუთარი ძალების დაუშრეტელი რწმენის ატმოსფერო. ვიგრძენი: მშენებლობაზე გადამწყვეტი გარდატეხა ხდებოდა, ახლა ჩვენ ვივლიდით წინ და წინ. გაიზარდა მშრომელთა გვარდია, რომელსაც შესწევდა ყველაზე დიდი გეგმების, ყველაზე მოკლე ვადების დაძლევის ძალა. საჭირო იყო ტემპი არ დაკარგულიყო, ისევე როგორც ფრონტზე ერთი-მეორის მიყოლებით სიმაგრეების აღება...

ზაპოროჟიელთა შრომითი შედეგები საერთო შრომის ფრონტზე შესამჩნევი გახდა. „ისევე როგორც პირველი ხუთწლედების დროს, — წერდა „პრავდა“, — მთელი ქვეყანა აშენებდა „მაგნიტომშენსა“ და „კუზბასმშენს“, ისე ახლაც სიტყვა „ზაპოროჟმშენი“ უნდა იყოს არა მარტო მშენებლების საბრძოლო მუშაობის პაროლი, არამედ ყველასი, ვიზედაც არის დამოკიდებული ზაპოროჟიეს მეტალურგიული ქარხნის სწრაფად აღდგენა“.

ადამიანების აღმაფრთოვანებელ მრავალ საშუალებათა შორის იმ ზაფხულს დიდი როლი შეასრულა ბეჭდვითმა სიტყვამ, ნათელმა ბოლშევიკურმა სიტყვამ. ჩავედი თუ არა ზაპოროჟიეში სამუშაოდ, მაშინვე მოვითხოვე საოლქო გაზეთის ტირაჟების გადიდება. და თუმცა ქვეყანას ქაღალდი არ ყოფნიდა, სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტი მაინც დაგვეხმარა. მივაღწიეთ აგრეთვე მუშათა დასახლებების რადიოფიცირებას. შემდეგში აპარატის მუშაკები გაკვირვებული იყვნენ იმით, რომ საოლქო კომიტეტის პირველმა მდივანმა მათ პრაქტიკაში პირველად გიიტანა ბიუროზე ზაპოროჟმშენის მრავალტირაჟიანი გაზეთის „სტროიტელის“ რედაქციის ანგარიში. ბიუროს გადაწყვეტილებაში ჩაიწერა: „პარტკომი სათანადოდ არ აფასებს გაზეთის უდიდეს ორგანიზატორულ როლს მასებთან ოპერატიულ მუშაობის გაძლიერებაში, არ იყენებს მას როგორც ტრიბუნას...“.

ყველაზე ცხარე დრამა სამშენებლო-მოედანზე მუშაობდნენ გაზეთების „პრავდის“, „რადიანსკაია უკრაინის“, „ბოლშევიკ ზაპოროჟიას“ გამსვლელი რედაქციები. ჩვენი საოლქო გაზეთის აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების გამგეს ანდრია კლიუნენკოს ფრონტიდან ვიცნობდი, ერთად განვლილთ გზა ქაკასიიდან პრაღამდე. იგი იყო პოლკის გაბედული კომისარი და გაბედული ჟურნალისტიც გახდა — საგაზეთო საქმეში, რა თქმა უნდა, ესეც აუცილებელია. მახსოვს აგრეთვე „ბოლშევიკ ზაპოროჟიას“ გამსვლელი რედაქციის რედაქტორი ვლადიმერ რეპინი. გამხდარი, მაღალი, სათვალიანი. იგი გამოირჩეოდა არაჩვეულებრივი ცოდნით, შეეძლო პირველს შეეტყო მშენებლობის სიახლენი, და უმალვე გაზეთის ფურცლების საშუალებით ისინი ყველასათვის ცნობილი ხდებოდა.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მოვლენებისადმი მიძღვნილი ფურცლების გამოშვება რეგულარულად დაიწყეთ. კომკავშირელები მათ ყრიდნენ ქალაქში სატვირთო მანქანებიდან, ხოლო ზოგჯერ პატარა თვითმფრინავ „პო-2“-დან. აი ჩვენთვის ძალზე ძვირფასი გამარჯვებისადმი მიძღვნილი ერთ-ერთი მათგანის ტექსტი:

„ელვა. სამშობლოვ, მიიღე ჩვენი პატაკი:

ᲐᲠᲘᲡ
ᲖᲐᲞᲝᲠᲝᲟᲘᲔᲡ
ᲗᲣᲯᲮᲘ!

მებრძმედეებმა დღეს აწარმოეს ომისშემდგომი თუჯის პირველი გამოშვება. ზაპოროჟიეს მშენებელო! შენ ხელავ შენი თავდადებული შრომის ნაყოფს საყვარელი სამშობლოს საკეთილდღეოდ და სასახელოდ.

მთელი საბჭოთა ხალხი მიესალმება ზემძლავრი ბრძმედისა და „ზაპოროჟსტალის“ თბოელექტროცენტრალის აღორძინებას როგორც მკვდრეთით აღდგომას, იმიტომ, რომ იცის, რაოდენ უკიდურესობამდე იყო ისინი დანგრეული ფაშისტი მტარვალების მიერ.

მთელი ჩვენი ქვეყანა მადლობით წარმოთქვამს დღეს შენს სახელს — ზაპოროჟიეს მშენებელო!

ᲬᲘᲜ, ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲬᲐᲠᲛᲐᲢᲔᲑᲔᲑᲘᲡᲐᲙᲔᲜ!“

მაგრამ წინ წავედი: ამ ზეიმამდე, როგორც იტყვიან, მიღწევა იყო საჭირო. გამოდიოდა მკვეთრად კრიტიკული ფურცლებიც იმათი გვარების აღნიშვნით, რომლებიც აფერხებდნენ მშენებლობას. მოვიყვან თითქოსდა უმნიშვნელო ასეთ მაგალითს: ვიღაცას გზაში სლაბი დარჩენოდა. იგი ხელს უშლიდათ მუშაობაში. და აი, მეორე დილით ამ სლაბზე გაჩნდა წარწერა: „ძალის ოსტატო“, მოაშორეთ სლაბი — იგი ხელს ვვიშლის მუშაობაში. ვადა — 5 საათი“. იქვე იყო ხელმოწერა. და თქვენ როგორ ფიქრობთ — მოაშორეს, გზა გაწმინდეს! უნდა ითქვას, რომ ეს ძლიერ ზემოქმედებას ახდენდა.

კარგად „მუშაობდა“ აგრეთვე ყოველგვარი სახის თვალსაჩინო აგიტაცია. მიდიხარ მოედანზე და ყველგან ციფრებს, თარიღებს ხედავ: გავუშვათ სლაბინგი ამა და ამ რიცხვისათვის, ცივი გლინვა — ამა და ამისათვის, დარჩენილია 30 დღე, შემდეგ 15... 10...5 დღე. მშენებლობის საქმეების შესახებ მთელმა ქალაქმა იცოდა, მიტინგებზე ვიწვევდით ყველა მცხოვრებს, მშენებლები მოდიოდნენ ოჯახებით.

— ეს რა არის, — შეეძლო ეთქვა ახალგაზრდა ცოლს ქმრისათვის, — სხვებს აქებენ, შენს შესახებ კი სიტყვაც არ დაუძრავთ?

ანდა შეიძლებოდა ბავშვური შეკითხვის გაგონება:

— მამა, ძია პეტრეს რატომ უკრავენ ტაშს და შენ კი არა?

ეს არის ნამდვილი ცოცხალი მასობრივი მუშაობა, და მისი ეფექტიანობა ძალზე დიდია. დიდი შეცდომაა იფიქრო, თითქოს ადამიანს მარტო მატერიალური სტიმულები სჭირდებოდეს: არა, საბჭოთა ადამიანს ძალზე ბევრი რამ სჭირდება — დიდ საქმეში თავისი მონაწილეობის შეგნება, შრომაში თავის გამოჩენისადმი მისწრაფება, თავისი ოსტატობით გამოწვეული სიამაყე, ამხანაგების პატივისცემა და პატივი.

მაგრამ ყველა ამ ზნეობრივ მოთხოვნილებებს, რა თქმა უნდა, ჩანერგვა სჭირდება. და ამაში გაზეთის ყველგანმყოფი მუშაკები ძალზე კარგად გვეხმარებოდნენ. მოწინავე გამოცდილება, ადამიანის ნათელი ბედი, ვიღაცის რეკორდი, საბრძოლო საქმეები რომელიღაც უბანზე — ყველაფერი ეს ოპერატიულად უქდებოდა გაზეთებში. ჟურნალისტი მშენებლობის სრულუფლებიანი მონაწილე იყო.

მახსოვს, გამსვლელი რედაქციების თანამშრომლებს ეურჩევდი აუცილებლივ მიეღოთ მონაწილეობა გასამეები ობიექტების შემოვლაში, რასაც ქარხნისა და მშენებლობის ხელმძღვანელებთან ერთად ყოველდღიურად ვატარებდი. იქ ყოველთვის წამოიჭრებოდა ხოლმე საინტერესო საკითხები, იმართებოდა სასარგებლო საუბრები, ცნობილი ხდებოდნენ მშენებლობის ახალი გმირები. ბეჭდვითი სიტყვისაგან ველოდით არა მარტო ქებას, არამედ მკაცრ კრიტიკასაც.

სიტყვამ მოიტანა და აღვნიშნავ, რომ ვცდილობდით აგრეთვე მშენებლები, მემონტაჟეები, ექსპლოატაციის დარგის მუშაკები ზედმეტად არ გამოეძახებინათ სხვადასხვა ინსტანციაში. „მთელი მუშაობა გადაიტანეთ ობიექტებზე — ვეუბნებოდი ხოლმე ხშირად ჩემს ამხანაგებს. — თუ საქმე გაქვთ, თქვენ თვითონ მიდით მოედანზე“. და რაკი ისინი ხედავდნენ, საოლქო კომიტეტის პირველი მდივანი თავადაც სწორედ ასე იქცევაო, ძალე ეს ჩვეად გადაექცა პარტიის რაიონული, საქალაქო და საოლქო კომიტეტების ყველა მდივანს, განყოფილებათა გამგეებს, ინსტრუქტორებს. და ეს თვითონ მათთვისაც ძალზე სასარგებლო იყო.

(ᲓᲐᲡᲐᲡᲠᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲜᲝᲛᲔᲠᲨᲘ)

ᲡᲞᲝᲠᲢᲘ

ᲫᲜᲔᲚᲘ ᲛᲐᲢᲩᲘ

ᲒᲣᲨᲘᲜ თბილისში გაიმართა უმაღლესი ლიგის ფეხბურთელთა დებიუტების — ადგილობრივი „დინამოსა“ და ოდესის „ჩერნომორეცის“ მატჩი. **შეხვედრა მასპინძლებმა მოიგეს ანგარიშით 2:1.** ამ მეტად ძნელ და დაძაბულ მატჩში 48-ე წუთზე პირველი გოლი გაიტანეს სტუმრებმა, ხოლო შენგელიამ სტუმართა კარი ორჯერ აიღო: 49-ე და 74-ე წუთებზე.

ᲒᲣᲨᲘᲜ გაიმართა კიდევ ორი შეხვედრა. აი შედეგებიც:

„დინამო“ (კიევი)-„სპარტაკი“ (მოსკოვი) — 3:0. „დინამო“ (მოსკოვი)-„ზარია“ (ვოროშილოვგრადი) — 2:1.

ᲙᲝᲙᲔᲗᲘ

ᲖᲔᲓᲘᲖᲔᲓ ᲝᲠᲘ ᲛᲝᲒᲒᲔᲑᲐ

პრაღაში საზეიმო ვითარებაში გაიხსნა და დაიწყო მსოფლიო ჩემპიონატი ჰოკეიში. მკითხველს შევახსენებთ, რომ დამკვიდრებული ტრადიციისამებრ მსოფლიო ჩემპიონატის პარალელურად თამაშდება ევროპის პირველობაც. წლევანდელ მსოფლიო ჩემპიონატში მონაწილეობენ სსრ კავშირის, ჩეხოსლოვაკიის, შვეიცის, კანადის, ამერიკის შეერთებული შტატების, გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის, ფინეთისა და გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ნაკრები ჯუნდები.

გთავაზობთ პირველი დღის მატჩების შედეგებს: შვეიცა-ეგვიპტე — 6:2, სსრ კავშირი-აშშ — 9:5, ჩეხოსლოვაკია-გდრ — 8:0.

მეორე დღეს კიდევ ერთი გამარჯვება იზეიმეს საბჭოთა ჰოკეისტებმა. ამჯერად მათ დაამარცხეს გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ნაკრები ანგარიშით 7:4. დანარჩენი ორი მატჩი ასე დამთავრდა: კანადა-ფინეთი — 4:6, აშშ-შვეიცია — 1:5.

ᲭᲐᲓᲠᲐᲙᲘᲡ ᲛᲔᲠᲘᲓᲘᲐᲜᲔᲑᲖᲔ

ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲔᲑᲘ: ᲛᲐᲘᲐ ᲩᲘᲑᲣᲠᲓᲐᲜᲘᲫᲔ — ᲑᲣᲓᲐᲞᲔᲨᲢᲨᲘ ᲜᲘᲜᲝ ᲒᲣᲠᲘᲔᲚᲘ — ᲑᲘᲓᲒᲝᲨᲘ

ᲑᲣᲓᲐᲞᲔᲨᲢᲘ. ქალთა დიდი საერთაშორისო ტურნირის ფინიშზე მსოფლიო პირველობის პრეტენდენტმა მაია ჩიბურდანიძემ უკანასკნელ ტურში სძლია რუმინელ მურეშანს და **11 ქულით პირველი ადგილი მოიპოვა. უნგრელი ფუფა ვერეცი მას ნახევარი ქულით ჩამორჩა.**

ᲑᲘᲓᲒᲝᲨᲘ. პოლონეთის ამ პატარა ქალაქში საერთაშორისო ტურნირის დამთავრებამდე ერთი ტური რჩებოდა, როცა **გამარჯვება მიულოცეს თბილისელ მოჭადრაკეს ნინო გურიელს. 14 ტურის შემდეგ მას 11 ქულა ჰქონდა,** ხოლო იუანლოეს მეტოქეე ვოკრალოვის (ჩეხოსლოვაკია) — მხოლოდ 9,5 ქულა.

ᲚᲔᲜᲘᲜᲒᲠᲐᲓᲘ. ზაპოროჟიეში, ხელბურთელ ვალია საკავშირო ჩემპიონატის მეორე წრის დასკვნით ტურში თბილისის „ბურევესტნიკმა“ რიგით მეოთხე შეხვედრა გართა. ამჯერად მისი მეტოქე იყო მოსკოვის „კუნცევო“. სტუდენტები დამარცხდნენ ანგარიშით 20:24 (9:13). თბილისელებისათვის მეხუთე დღეც უიღბლო გამოდგა. ამჯერად მათ ცსკასთან შეხვედრა წაგებეს — 16:39. შეჯიბრების ბოლო დღეს „ბურევესტნიკი“ ბაქოს არმიელთა გუნდთან ფრეს დასჯერდა — 19:19.

ᲧᲐᲚᲑᲐᲨᲘᲜᲘ. კიევსა და ბაქოში დამთავრდა საკავშირო ჩემპიონატის მეორე წრის პირველი ტურის მატჩები. გათამაშების ცხრილში პირველ ადგილზეა სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ცენტრალური სპორტკლუბის გუნდი — 27 ქულა. თბილისის „დინამოს“, მოსკოვის „მოსკვიჩს“ და ტაშკენტის „მეხნატს“ 14-14 ქულა აქვთ და მეექვსე-მერვე ადგილებს იყოფენ. მეორე წრის დასკვნითი შეხვედრები შემოდგომაზე (30 სექტემბრიდან) გაიმართება ალმა-ათაში.

ᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ სსრ მინისტრთა საბჭომ ამხ. ა. ი. არხიპოვი დანიშნა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის პირველ მოადგილედ.

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ ამხ. თ. ხ. ბილუგინი გაათავისუფლა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის მოვალეობისაგან თადარიგში გასვლასთან დაკავშირებით.

• • •

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ სსრ მინისტრთა საბჭომ ამხ.